

Finansloven er i hus og der skal skæres, spares og i værste fald fyres personale, selvom der blev afsat lidt til kvalitetsudvikling på erhvervsskolerne i 2016. Så vi ved godt, at det hele ikke er fryd og gammen.

Men vi ved også, at kompetenceudvikling af lærere og ledere fortsat er nødvendigt. Og vi ved også, at de danske erhvervsuddannelser står overfor en række spændende og perspektivrige udfordringer med implementering af den stadig nye reform.

EPUC har deltaget aktivt på en lang række skoler over hele landet. Det er vi glade for. Men vigtigere end vores

glæde er de erfaringer, vi har høstet. Disse erfaringer prøver vi at omsætte til en række udbud, som vi trods sparetider tillader os at bede jer kigge på og overveje, om I kan bruge til noget i udviklingen af skolens kompetencer. Vi er helt åbne for at drøfte andre behov, end dem vi peger på.

Så kig og henvend jer for en uforpligtende samtale om eventuelt samarbejde.

Venlig hilsen

Torben Størner & Karsten Holm Sørensen

epuc
erhvervspædagogisk udviklingscenter

Fleksibel og praksisnær kompetenceudvikling af lærernes undervisning

”Jeg vil gerne ha’ dig til at kigge på, hvordan jeg giver feedback i min undervisning.”

Konsulenten deltager på den aftale dag i lærerens undervisning og observerer særligt på feedback. Efter undervisningen samtaler konsulenten og læreren. Konsulenten producerer et skriftligt notat, som læreren sammen med samtalen bruger til at udvikle feedback i sin undervisning. Ny observation aftales, enten med samme emne som fokus eller et nyt. Konsulenten foreslår på baggrund af en række observationer af flere lærere, at feedback enten tages op på et teammøde eller på en halv pædagogisk dag.

Vi skal finde ud af, hvor mange tænder hesten har. Skal vi slå op i leksikon og andre bøger, undersøge på nettet, følge et kursus om hestens anatomi? Vi kan jo også kigge ind i hestens mund.

Det sidste gør vi med denne form for forløb og derfor kunne det praktiske arbejde se ud som ovenfor i et fleksibelt og praksisnært projekt. Med andre ord; projektet tager udgangspunkt i den enkelte lærers undervisning. Med det fokuseres temaerne i forhold til skolens strategi eller udpegede didaktiske felter. Det er fleksibelt, fordi det skrues sammen i aftaler mellem den enkelte lærer og konsulenten i forhold til den undervisning læreren alligevel gennemfører. Det er praksisnært, fordi det bygger på observation af den faktiske undervisning og udvikler lærerens kompetencer i umiddelbar forlængelse af hans og hendes egen undervisning.

Projektforløbet aftales for en gruppe lærere, for en afdeling, for alle lærerne eller hvad der passer den enkelte skole bedst.

Hvorfor denne form for kompetenceudvikling?

Vi fremhæver denne måde at gennemføre kompetenceudvikling på, fordi den har været effektiv og ført til synlig og hurtig forandring og udvikling af lærernes kompetencer.

Denne form knytter sig altså ikke til et bestemt didaktisk emne, men repræsenterer i højere grad en metode. Vi optaget af, hvordan der på en gang kan skabes

en praksisnær udvikling af lærernes undervisning og af skolens samlede kultur og praksis.

Vi deltager og har deltaget i en række rekvirerede projekter af den karakter som konsulenter. Projekterne har det fælles sigte at udvikle den enkelte lærers undervisningskompetence i praksis i forhold til fx skolens strategi eller udvalgte indsatsområder. Det er alle steder sket gennem udvikling og refleksion af og over egen praksis – den enkelte lærers, teamets eller skolens. Og det er alle steder sket i en blanding af observation af undervisning, sparring, samtaler, praktisk og teoretisk input på pædagogiske dage, teammøder, møder med ledelserne.

Projekterne er fleksible og smidige på den måde, at de først og fremmest gennemføres i forhold til den enkelte lærers kalender. **Derfor skal der ikke ske ny organisering, flytning af undervisning, blokering af dage. Netop fordi vi tager udgangspunkt i den enkelte lærers skema.**

Projekterne fokuserer på forskellige indsatsområder fx:

- Praksisnær undervisning 360 grader
- Udformning af læringsmål på grundforløb 1 og 2
- Klasse/læringsledelse
- Relationskompetencer
- Differentiering
- Udvikling af helhedsorienterede og praksisnære projekter
- Læreridentitet i forhold til fag og erhverv i undervisningen
- Feedback og praksisnær undervisning
- Talent på hovedforløb
- Lærernes praktikophold som baggrund for den praksisnære undervisning

Det sidste tema om lærernes praktikophold har givet en række gode erfaringer også i forhold til reformens krav om lærerens virksomhedsforløb – og hvordan observationer i institutioner og virksomheder kan oversættes didaktisk til konkret undervisning.

Typisk gennemføres projekterne med

- Aftaler med ledelse
- Lærermøde på teamniveau, afdelingsniveau eller på anden måde med dialog og konkretisering
- Observationer, feedback, skriftlig tilbagemelding, sparring i forhold til undervisningspraksis
- Opsamlende lærermøder og ledelsesmøder med udpegning af nye udviklingsfelter
- Pædagogiske dage – halve eller hele – med fælles temaer for afdeling eller skole
- Dialog om behov for korrektioner eller andre forandringer af undervisningsorganisering eller af teamorganiseringen

Alle projekter har her og nu givet resultater i forhold til den enkelte lærers undervisning og har samtidig udpeget nye konkrete og fælles udviklingsretninger for teamet, afdelingen eller skolen. Det sidste har af født gode resultater både aktuelt og på lidt længere sigt.

Vi beskriver i resten af kataloget en række temaer.

De kan gennemføres på mange måder - også som beskrevet ovenfor i praksisnære og fleksible forløb.

EPUC tager udgangspunkt i jeres behov, så temaerne kan blandes og I kan pege på andre temaer.

Projektet kan suppleres med et mindre forløb, hvor der fokuseres på ledernes pædagogiske arbejde med sparring, organisering, afdækning af behov, kommunikation osv. i forhold til lærernes kompetenceudvikling.

Vi er selvfølgelig behjælpelig i alle faser af projekterne - fra ideudvikling, beskrivelse, planlægning, gennemførelse, opsamling, evaluering og formidling.

Aktuelt fra EPUC

Opfølgning på grundforløb 1 og 2

”Det er svært at få sammenhæng mellem værkstedsfagene og Samfund og sundheds faget og eleverne har svært ved at se meningen med det fag.”

”Det er fedt at komme på en erhvervsskole i værkstederne. Lige pludselig kan jeg se, hvad matematik skal bruges til, når jeg skal regne ud, hvor lange brædderne skal være til et hus. Men det er altså ufedt, at vi kun kan være i værkstederne to dage om ugen og for meget af den undervisning, der ligner det, vi kender fra folkeskolen.”

Grundforløbene er godt i gang og lærere og elever drager de første erfaringer, som bl.a. kommer til udtryk som ovenfor eller i mere drastiske reaktioner som frafald.

Derfor kan det være klogt nu at se på, om undervisningen fungerer efter reformens intensionerne. Og om intensionerne holder i dagligdagen med eleverne.

Hvordan får vi opsamlet erfaringerne og videreudviklet undervisningen, så eleverne bliver motiverede på resten af uddannelsen?

Hvordan får vi gjort de ny grundforløb til de succeser, der trækker flere elever til.

Vi tilbyder sammen med jer at udvikle og gennemføre fleksible forløb, hvor I får systematiseret og diskuteret jeres erfaringer, bliver klogere på erfaringerne ved inddragelse af relevant forskning og teori. Alt sammen med den hensigt at alle elever lærer så meget som muligt og fortæller om, hvor fedt det er at gå på grundforløb.

Det kan handle om pædagogiske dage, hvor vi sætter fokus på erfaringer, hvor forskning og teori kan inddrages til at belyse erfaringerne, til udviklingsforløb hvor vi arbejder videre med at udvikle beskrivelserne af undervisningsforløbene. Eller undervisningsobservationer, hvor vi observerer undervisning, samtaler med den enkelte lærer og sammen med jer sætter fokus på nye udviklingsfelter.

Udvikling af hovedforløbene

Reformens grundforløb er godt i gang og nu står hovedforløbene for døren. Hovedforløbene er ikke bare, som de plejer. Der er krav om differentiering og talentspor, de faglige krav har fået en tand mere, kravene om helhedsorientering, anvendelsesorientering, tværfaglighed m.m. Det sætter en ny didaktisk dagsorden for, hvordan læringsaktiviteterne skal organiseres.

Vi vil gerne være konsulenter på udvikling og beskrivelse af hovedforløbenes skoleperioder.

Det kan ske som:

- Inspirationsmøder om de didaktiske tendenser i reformen og den praktiske betydningen for hovedforløbene
- Kurser og forløb om hvordan den gode beskrivelse af læringsaktiviteter kan se ud herunder ”oversættelse” fra kompetencemål og uddannelsesordningernes fag og fagmål til undervisningsmål, kriterier, indhold, undervisning og læreprocesser.
- Udviklingsforløb: Hvad gør vi med talentspor? Og hvordan?
- Udviklingsforløb, hvor vi konkret arbejder med udvikling af læringsaktiviteter, som lever op til reformens intensioner om praksisorientering, helhedsorientering, anvendelsesorientering, differentiering i vores læringsaktivitetsbeskrivelser og i vores praktiske undervisning. Vi kan være konsulenter, når der arbejdes med udvikling og beskrivelser og vi kan observere, og anvende observationerne i udvikling af den konkrete undervisning.

Talent og Skills-didaktik

”En talentfuld VVS-elev er jo ikke bare en elev, der har taget fag på højere niveauer. Det er en, der kan trylle med noget i faget”

Ja, og det samme gælder for en sosu-elev eller en kontorelev eller en smedelærling. Talent er urent, det kan ikke kun defineres generelt. Det skal være konkret i forhold til den konkrete faglighed i VVS-faget, sosu-faget, kontor-faget osv. Derfor er det en spændende opgave at udvikle talentforløb med en praksisnær

og konkret indkredsning af det faglige indhold. At finde ud af hvad en talentfund smed faktisk kan. Hvad er det han og hun konkret skal lære?

Her kan erfaringerne med Skills spille en rolle også uden at gøre talentforløbene til konkurrencer.

Opgaverne med talentforløb skal formes om didaktiske temaer som:

- Udvikling og beskrivelse af konkrete læringsmål for talentlæring – hvad skal eleven lære for at kunne udfolde sit talent?
- Talentspotning med talentradar
- Kriterier for og systematisk feed up, feed back og feed forward på talentlæring
- Lærerrollen i talentlæringen
- Talent og Skills-didaktik – konkurrenceelementer i undervisningen
- Elevernes læringsfællesskaber og eksperimenterende undervisning
- Hvordan arbejde med den fjerneste udviklingszone?

Vi har erfaringer fra flere projekter med udvikling af talentspotning og talentforløb og hjælper gerne med at udvikle nye forløb og opgaver, der sigter på at udvikle elevernes talenter.

Feedback

”Hvorfor kommer du nu, når maden er færdig og siger, at min sovs er for tynd, ikke smager af en skid og at jeg skulle have gjort det anderledes. Det var bedre, at du var kommet, mens jeg var i gang med at lave den”

Mange både danske og internationale forskningsprojekter viser, at den gode systematiske feedback er en væsentlig faktor for elevernes læring. En dansk undersøgelse og mange af skolernes tilfredshedsundersøgelser viser, at mange elever oplever, at de ikke modtager den nødvendige feedback fra lærerne.

Feedback til eleverne handler om at gøre læringsmålene tydelige og synlige ikke bare for lærerne men i særlig grad for eleverne. Og at der er tydelige kriterier for, hvad det vil sige, at målene er opfyldt, at læreren har en metode til at give feed up, feed back og feed forward.

Vi har arbejdet med feedback på en del skoler og er klar til at gøre noget sammen med jer. Det kan være i form af:

- Pædagogisk inspirationsdag om feedback
- Kursusforløb hvor vi arbejder med forskellige aspekter af feedbackprocessen

- Praksisnære udviklingsforløb med eksempelvis introduktion til feedback, teamarbejde, observation og tilbagemelding og dialog om lærerens feedbackpraksis, fælles teamudvikling af tydelige operative mål og kriterier

Differentiering

Udvikling, beskrivelse og gennemførelse af differentieret undervisning har i de seneste år været et markant krav i erhvervsuddannelserne. Senest med formuleringen: ”den enkelte elev skal lære så meget som muligt” og med etablering af talentspor på hovedforløbene. Samtidig er det en markant udfordring for skolerne og lærerne at arbejde med differentierede undervisnings- og læreprocesser i praksis

Vi har arbejdet med forskellige didaktiske og metodiske tilgange eksempelvis Rød, Gul, Grøn og vores egen tilgang der tager udgangspunkt i tre forskellige undervisningsformer:

- Simpel case
- Komplex case
- Projekt

Forløbene kan variere fra inspirationsaktiviteter til større praksisnære udviklingsforløb, hvor vi understøtter udvikling af differentierede forløb og måske også observerer og sammen med jer analyserer, hvad der virker bedst.

Udvikling af differentiering kan nemt kombineres med såvel udvikling af hovedforløbene som udvikling af feedback.

Praksisnær undervisning ”merkantil”

”Vi mødes på skolens Grønttorv og bygger en frugtafdeling op. Vi organiserer en faglig messe for kontorfaget. Vi tilbyder alle butikkerne i Tordenskjoldsgade ny udstillinger og indretning af lokalerne. Vi udarbejder budget og regnskab for fredagsbar de næste 2 måneder. Vi laver salgskampagne for de legeredskaber, smedeeleverne på teknisk skole har produceret.”

Mange elever efterlyser en højere grad af praksisnærhed i undervisningen på de merkantile uddannelser. En mere praksisnær undervisning kan udvikles på mange måder. Lige fra et pd-modul kombineret med virksomhedsobservationer over et fleksibelt forløb med fokus på den enkelte lærers brug af eksempler, udvikling af praksisnære læringsmål, indretning af lokaler til mindre elementer som pædagogiske dage.

Diplommoduler til lærere

Som bekendt er der i forbindelse med Finanslov 2013 og reformen krav om, at alle lærere uden en diplomuddannelse skal gennemføre et diplommodul svarende til 10 ETSC point. Derudover kan det jo være relevant at bruge pd-moduler i sammenhæng med en målrettet kompetence- og kvalitetsudvikling på skolerne.

Vi udbyder i samarbejde med UC Syd en række diplomforløb i hele landet.

Aktuelt følgende moduler fra **den Erhvervspædagogiske Diplomuuddannelse** specielt tilrettelagt til lærere med erfaring. [Se indhold på www.epuc.dk](http://www.epuc.dk).

- Modul 2 Undervisningsplanlægning og didaktik
- Valgmodulet Systemudvikling
- Valgmodulet Praksisorienteret undervisning i de erhvervsrettede uddannelser

Alle tre gennemføres enten ordinært eller kombineret med det virksomhedsforløb, som reformen kræver, at alle lærere skal gennemføre. Modulerne kan gennemføres såvel som fuldtidsforløb som deltidsforløb over længere tid, således at de kan spille sammen med udviklingen i og af praksis.

Erhvervspædagogisk ledelsesudvikling

Finanslov 2013, reformen og EVA's undersøgelse af ledelse på erhvervsskolerne sætter fokus på vigtigheden af den pædagogiske ledelse. Bl.a. stilles der krav om, at ledere med pædagogisk ansvar gennemfører et PD modul i pædagogisk ledelse.

Vi har i samarbejde med UC Syd gennemført en række **diplomforløb for ledere**.

Vi udbyder to forskellige moduler, som er tonet i forhold til de opgaver, en pædagogisk ledere skal varetage. Se indhold på www.epuc.dk.

- Modul 2 Undervisningsplanlægning og didaktik
- Valgmodulet Systemudvikling

Vi anbefaler, at modulet gennemføres af en samlet ledelsesgruppe på skolen, så forløbet bliver til skoleorganisationsudvikling. Det har vi gode erfaringer med.

Vi tilbyder også **kortere forløb**, der typisk tager fat i afgrænsede didaktisk pædagogiske problemstillinger, der er påtrængende i skolens ledelsesarbejde. Fx:

- Hvordan kan der arbejdes med, at det fælles didaktisk, pædagogiske grundlag realiseres i undervisningens praksis?

- Hvordan kan LUP'en anvendes operativt til ledelse og kvalitetsudvikling af uddannelse og undervisning? Og hvordan kan jeg som leder anvende den?
- Hvordan kan jeg arbejde med undervisningsudvikling og kompetenceudvikling på min afdeling, som en integreret del af lærerarbejdet?
- Hvordan kan lederen udvikle sit pædagogiske ledelsesarbejde som "leder af" og "leder i" afdelingens arbejde.
- Hvordan kan jeg sparre lærerne og tage del i den didaktiske udvikling

Kompetenceudvikling af ledelse kan med held bygges op som et aktionslæringsforløb. Vi blander afdækning af skolens eller afdelingens kultur, organisation, praksis, behov med teori, afprøvning, sparring og løbende dialog både med den enkelte leder og ledelsesgruppen. Det er oplagt at gennemføre forløb i forhold til den kompetenceudvikling, der foregår af lærerne. Hvor står ledelsen i forhold til fx det fælles didaktisk og pædagogisk grundlag, i forhold til skolens strategi, i forhold til lærernes pd-forløb?

Men det kan også gennemføres på mange andre måder som inspirationsmøder, kurser, mindre forløb eller hvad der passer jer bedst.

Professionelle læringsfællesskaber

Der rejser sig nogle særlige udfordringer med organisering af lærerarbejdet sammen med lærerne bl.a. på baggrund af:

- Ok13 og dens udfordringer med nye måder at organisere lærearbejdet på
- Den anvendelsesorienterede, tværfaglige og helhedsorienterede måde undervisningen skal foregå på i reformen
- Arbejdet med at udfolde, didaktisk planlægge og undervise med udgangspunkt i skolernes fælles didaktiske pædagogiske grundlag

Disse udfordringer kan kort beskrives som udvikling og implementering af en ny måde at organisere lærernes arbejdstid, arbejdsopgaver, lærersamarbejdet på med det formål at kvalitetsudvikle uddannelserne og undervisningen.

Vi taler her om udvikling af professionelle læringsfællesskaber, hvor det formål - at udvikle lærernes didaktiske kompetencer og elevernes læreprocesser - hele tiden er styrende for organiseringen.

På det område udbyder vi aktiviteter for såvel ledere, som for lærere og helst forløb der inddrager såvel ledere som lærere, så der i fællesskab kan udvikles en kultur med tydelig forståelse af ledernes og lærernes opgaver.

Aktiviteter for ledere som har ansvaret for rammesættelse, ledelse af udviklingsprocesserne, og implementeringen af den nye praksis, herunder at guide og vejlede lærerne i udviklingsarbejdet. Det vi definerer som "ledelse af" og "ledelse i"

Aktiviteter for lærere der kan give dem viden og kompetence til arbejdet i professionelle læringsfællesskaber.

Udviklingsforløb hvor lærere og ledere deltager med fælles inspirationsmøder samt forskellige typer sparring til såvel ledere som lærere i arbejdet med udvikle professionelle læringsfællesskaber

Udvikling af skolens efteruddannelse

"Vi vil gerne komme nærmere kursisternes hverdag på vores amu-kurser og vi skal gøre det nemmere for kursisterne at bruge det, de har lært på vores efteruddannelse i deres egen praksis."

Flere undersøgelser viser, at mange efteruddannelsesforløb har ringe effekt i forhold til kursisternes daglige praksis.

Vi har gode erfaringer med forløb, der udvikler mere praksisnære efteruddannelser og som lægger stor vægt på at højne transferværdien – altså at kursisterne kan bruge det, de lærer.

Med fokus på fx:

- Inddragelse af erfaringer fra erhvervets praksis, hvad sker der i praksis?
- Hvordan kan det omsættes til praksisnær undervisning i efteruddannelsen?
- Hvordan sikres, at deltagerne lærer noget, de kan anvende i praksis?
- Oversættelse af amu-mål til konkrete læringsmål
- Deltageraktiverende og produktive metoder i undervisningen
- Fælles undervisningsmaterialer
- Feedback i forløbet
- Forberedelse og opfølgning af forløb
- Udvikling af samarbejdsmodeller

Vi tager gerne en snak med jer om, hvordan efteruddannelsesafdelingen eller/og de lærere, der underviser på efteruddannelse, kan give kursisterne højere udbytte af forløbene.

Interesseret?

Kontakt os, hvis du vil vide mere.

Torben Størner
Telefon 3027 9386
torben@epuc.dk

Karsten Holm Sørensen
Telefon 3048 6458
karsten@epuc.dk

epuc
erhvervspædagogisk
udviklingscenter I/S

Cvr nr. 35281010

epuc.dk